TA-NEHISI
COATES
KDO
TANČÍ
S VODOU
HOST
NEW YORK
TIMES
BESTSELLER

TA-NEHISI COATES

KDO TANČÍ S VODOU

PŘELOŽILA
LENKA KAPSOVÁ

BRNO 2021

The Water Dancer
Copyright © 2019 by BCP Literary, Inc.
This translation published by arrangement with
One World, an imprint of Random House,
a division of Penguin Random House LLC
Cover design by Greg Mollica
Cover art © Calida Rawles, 2019
Translation © Lenka Kapsová, 2021
Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2021
(elektronické vydání)
ISBN 978-80-275-0711-5 (PDF)
ISBN 978-80-275-0712-2 (ePUB)
ISBN 978-80-275-0713-9 (MobiPocket)

Věnováno Chaně

I.

Mým úkolem bylo vyprávět příběh otroka.
Příběh pána si o vyprávění nikdy neříkal.
FREDERICK DOUGLASS

1

❄

Nemohl jsem ji spatřit nikde jinde než na tom kamenném mostě, kde tančila obklopená přízračně modrým světlem. Právě tudy ji totiž museli odvádět, když jsem byl malý kluk, tenkrát, když byla Virginie ještě cihlově ruměná a rudě tepala životem. Přestože se přes řeku Goose klenuly i další mosty, vedli ji spoutanou právě přes tenhle — směřoval totiž k silnici, jež se klikatila v údolí mezi zelenými kopci, stáčela se jedním směrem a tím směrem byl jih.

Odjakživa jsem se tomu mostu vyhýbal, protože byl pošpiněný vzpomínkou na všechny matky, strýce a bratrance, které odvedli do Natchezu. Když však dnes chápu úžasnou moc paměti a vím, že dokáže otevřít modré dveře vedoucí z jednoho světa do druhého, že nás může přenést z hor na louky nebo ze zelených lesů na zasněžená pole, když vím, že paměť umí ohýbat zem jako plátno, a když mi došlo už i to, že jsem vzpomínku na ni zatlačil do nejzazšího koutku své mysli, že jsem zároveň zapomněl i nezapomněl, tak je mi zcela jasné, že tenhle příběh, příběh Vedení, nemohl začít nikde jinde než na tom neuvěřitelném mostě, na hranici mezi zemí živých a zemí ztracených.

Žena kráčela po mostě a na hliněnou nádobu, kterou nesla na hlavě, prsty vyťukávala rytmus tance džuba. Zdola od řeky stoupala hustá mlha a ovíjela se jí kolem pat, dusala jimi po dláždění s takovou vervou, až hlasitě chrastil náhrdelník z mušlí, který měla zavěšený na krku. Hliněná nádoba se při tom ani nepohnula, vypadala téměř jako součást jí samé, takže i když žena při tanci zvedala kolena a občas se přikrčila nebo naklonila, i když zvedla

nebo rozpřáhla ruce, nádoba jí pořád seděla na hlavě jako koruna. A jakmile jsem ten neuvěřitelný úkaz spatřil, pochopil jsem, že ta žena zahalená přízračným modrým světlem a vyťukávající rytmus džuba je moje matka.

Nikdo jiný ji neviděl — ani Maynard, který právě seděl na zadním sedadle nového kočáru, ani ta nastrojená kurvička, co ho obluzovala svými půvaby. Nejdivnější bylo, že ji neviděl ani kůň, ačkoliv právě koně prý dokážou vnímat bytosti, které k nám čas od času zabloudí z jiných světů. Ne, viděl jsem ji z kozlíku kočáru jen já a vypadala přesně tak, jak mi ji popisovali, když líčili, jak za starých časů vždycky skočila do kruhu všech příbuzných spolu s tetou Emmou, mladým Pé, Honasem a strejdou Johnem a všichni začali tleskat, bušit se do hrudi, plácat do kolen, povzbuzovali ji k co nejvyššímu tempu, až nakonec dusala po hliněné podlaze tak energicky, jako by se patami snažila rozdrtit nějakou plazící se havěť. Poklesla v bocích, předklonila se a pak se celá přetočila, přičemž se jí pokrčená kolena otočila souběžně s rukama — a celou tu dobu udržela hliněnou nádobu na hlavě. Moje maminka byla nejlepší tanečnice v Lockless, aspoň to lidé vždycky tvrdili, a já jsem si to pamatoval nejen proto, že jsem po ní tohle nadání nezdědil, ale hlavně díky tomu, že právě tancem upoutala mého otce, a tím vlastně způsobila, že jsem přišel na svět. Pamatoval jsem si to koneckonců i proto, že jsem dokázal udržet v paměti úplně všechno, tedy až na jedinou věc: nepamatoval jsem se na ni.

Byl právě podzim a na Jihu tak jako každým rokem právě vypukla sezona koňských dostihů. Ten den se výborně umístil Maynardův plnokrevník, kterému nikdo nedával moc šancí, a Maynard věřil, že si tím konečně vydobude uznání mezi virginskou Smetánkou, po němž tak bažil. Trůnil na zadním sedadle kočáru, zeširoka se usmíval a objížděl hlavní náměstí, jenže příslušníci Smetánky po něm jen loupli očima a dál bafali z doutníků. Nikdo mu nezatleskal. Dál pro ně byl tím, čím pro ně byl odjakživa: byl to šašek Maynard, mrzák Maynard, blázen Maynard, zkažené jablko, které

padlo hodně daleko od stromu. Můj bratr zuřil a poručil mi, ať ho zavezu ke starému domu na kraji Starfallu, kde si na noc zaplatil kurvičku. Nenapadlo ho nic lepšího než si ji odvézt do hlavního rodinného sídla v Lockless, ovšem pak ho — což se nám mělo stát osudným — přepadl pocit hanby a nařídil mi, abych ho nenápadně vyvezl z města ven. Jeli jsme po Dumb Silk Road až ke staré silnici, která nás dovedla zpátky ke břehu řeky Goose.

Vytrvale pršelo, kočíroval jsem koně a z krempy klobouku mi kapala na stehna ledová voda a máčela mi kalhoty. Slyšel jsem Maynarda, jak vzadu na to děvče vytahuje celý arzenál svůdcovských triků a chvástá se výkonností svých mužských partií. Poháněl jsem koně do klusu, protože jsem si nepřál nic jiného než být už doma a neslyšet Maynardův hlas, ačkoliv jsem věděl, že v tomhle životě mu neuniknu. Že se ho nezbavím, toho Maynarda, který mě držel na řetězu, svého bratra, kterého udělali mým pánem. Ze všech sil jsem se snažil neposlouchat, hledal jsem něco, k čemu bych stočil pozornost — zkoušel jsem si vybavit, jak jsme v dětství loupali kukuřici nebo hráli na slepou bábu. Vzpomínám si, že se mi to vůbec nedařilo; místo toho mě najednou obklopilo ticho, které vymazalo nejen Maynardův hlas, ale i veškeré šelesty okolního světa. A v tom okamžiku se mi v hlavě otevřela jakási průrva, kde se mi ve vzpomínkách zjevili naši ztracení — viděl jsem muže, jak bdí o novoroční noci, ženy, co naposledy obcházejí svůj jabloňový sad, staré panny, které svěřují své zahrádky do péče jiným, a stárnoucí strejce, jak proklínají pánův dům v Lockless. Zástupy ztracených, kteří byli převedeni přes ten zlověstný most, zástupy ztělesněné mou tančící matkou.

Škubl jsem otěžemi, ale příliš pozdě. Plnou rychlostí jsme vjeli přímo doprostřed a to, co se stalo potom, navždy otřáslo mou představou o běhu světa. Jenže co naplat, byl jsem tam a viděl to na vlastní oči — a od té doby jsem zažil spoustu dalších věcí, které mi ukázaly, jak omezené jsou hranice lidského poznání a kolik toho ještě leží za nimi.

Silnice za koly kočáru se vytratila, celý most se zhroutil a na vteřinu jsem měl pocit, že se na tom namodralém světle — nebo snad v něm — vznáším. Zalilo mě teplo a na ten hřejivý pocit si vzpomínám díky tomu, že zmizel stejně rychle, jako se objevil, a já jsem se ocitl ve vodě. Vznášel jsem se v ní, nořil se do ní a ještě teď, když vám to vyprávím, mám pocit, že mě znovu obklopuje štiplavě ledová voda řeky Goose, že mi vtéká do útrob a že cítím palčivou bolest, kterou zažívají jen ti, kdo se topí.

Pocit topícího se člověka se nedá k ničemu připodobnit. Není to jen mučivá bolest, ale i úžas nad neobvyklostí toho prožitku. Ten, kdo se topí, je přesvědčen, že někde kolem musí být vzduch, protože vzduch je přece k dispozici neustále, a naléhavá potřeba nadechnout se je natolik instinktivní, že je zapotřebí obrovského úsilí, aby člověk to nutkání potlačil. Kdybych byl z toho mostu skočil, za svou situaci bych si mohl sám. Kdybych byl přepadl přes okraj, chápal bych to, protože to bylo aspoň trochu představitelné. Jenže ono to spíš bylo tak, jako by mě někdo prostrčil oknem a já se ocitl přímo na říčním dně. Nepředcházel tomu sebemenší varovný náznak. Pořád jsem se snažil nadechnout, vzpomínám si, že jsem se pokoušel křičet, že jsem volal po vzduchu, a ještě zřetelněji si vzpomínám na trýznivou bolest, která mi přišla v odpověď. Tou odpovědí byla voda, která se do mě nahrnula. Začal jsem se dávit, což mělo za následek jen další příval vody do mých útrob.

Nějak se mi však podařilo zkrotit myšlenky a pochopil jsem, že když sebou budu zmítat, jedině to urychlí můj konec. Všiml jsem si, že na jedné straně je tma a na druhé světlo, a usoudil jsem, že tma značí hloubku a světlo hladinu. Odrazil jsem se, natáhl ruce ke světlu a tak dlouho jsem kopal nohama, až jsem se konečně za mohutného kašlání a dávení vynořil nad hladinu.

A tak jsem se z temnoty vod vrátil na světlo a před sebou spatřil dioráma světa — bouřkové mraky zavěšené na neviditelných nitích, rudé slunce připíchnuté na obloze a pod ním hory porostlé

trávou. Otočil jsem se ve vodě, abych se podíval na ten kamenný most, a ke svému úžasu jsem zjistil, že je dobrou půl míli daleko ode mě.

Připadalo mi, že most přede mnou doslova utíká, protože mě řeka unášela pryč, a když jsem se pokusil přetočit a plavat šikmo ke břehu, říční proud či snad nějaký neviditelný vír u dna mě unášel pořád dál. Po dívce, kterou si Maynard tak bezhlavě koupil, nebylo nikde ani památky. Brzy jsem však na ni přestal myslet, protože jsem zaslechl Maynarda, jak o sobě dává s velkým řevem vědět, zjevně rozhodnutý opustit tento svět přesně v tom stylu, jakým jím dennodenně procházel. Plul opodál a proud ho unášel stejně jako mě. Zmítal sebou a křičel, na chvilku se dokázal vratce postavit, pak zmizel pod hladinou a za pár vteřin se zase vynořil. Máchal rukama, snažil se udělat pár kroků a celou tu dobu ječel.

„Pomoz mi, Hirame!“

Můj vlastní život v tu chvíli visel na vlásku a někdo jiný se dožadoval pomoci. V minulosti jsem se mnohokrát pokoušel naučit Maynarda plavat a on si mé rady bral k srdci stejně jako všechny ostatní, které od lidí dostával — šly mu jedním uchem tam a druhým ven, pokaždé udělal pár vlažných pokusů a pak začal zahořkle nadávat, když se mu nedařilo. Dnes můžu říct, že ho zabila otrokářská společnost; udělala z něj věčné dítě. Když byl teď vržený do situace, kde otrokářství nemělo žádnou moc, byl mrtvý už v okamžiku, kdy se dotkl vody. Celý život jsem ho chránil, to já jsem si nasazoval dobráckou masku a všemožně se ponižoval — třeba proto, aby ho Charles Lee nezastřelil. Nesčetněkrát jsem ho zachránil před otcovým hněvem, když jsem se za něj přimlouval. To já jsem ho každé ráno oblékal a večer ho ukládal k spánku. A teď jsem to byl já, kdo plul v říčním proudu k smrti unavený na těle i na duši. Zápasil jsem s divokým proudem i se vzpomínkou na ty neuvěřitelné úkazy, které mě dostaly do vody, a najednou jsem se nacházel v situaci, že mám zachraňovat někoho jiného, když jsem neměl dost sil zachránit ani sám sebe.

„Pomoz mi!“ zavřeštěl znovu Maynard a pak dodal: „Prosím!“ Znělo to, jako když žadoní dítě — on ostatně dítětem stále byl. A já jsem si uvědomil, přestože to nebylo zvlášť šlechetné a přestože jsem v ledové vodě řeky Goose právě hleděl do očí smrti, že je to poprvé, co jeho tón odráží pravou podstatu našeho vzájemného postavení.

„Prosím!“

„Já nemůžu,“ zakřičel jsem nad vodou. „Mám smrt na jazyku!“ V ten okamžik, kdy jsem hlasitě pojmenoval skutečnost blížící se smrti, mě zaplavily vzpomínky a obklopilo mě totéž namodralé světlo, které jsem předtím viděl na mostě. Vzpomněl jsem si na Lockless a na všechny svoje milované a přímo tam, uprostřed řeky, jsem spatřil Thenu v den velkého praní, starou ženu, jak zdvihá obrovské džbery plné kouřící horké vody a z posledních sil mlátí kapajícími kusy prádla, dokud není úplně vyždímané; měla pak ruce rozedrané do krve. A spatřil jsem Sophii v klobouku a rukavičkách, jak kráčí a tváří se sebejistě, protože tak to od ní vyžadoval její úkol, a jako tolikrát předtím jsem ji pozoroval, jak si přidržuje sukni nad kotníky a zadem kolem domu jde za mužem, který ji držel v okovech. Cítil jsem, jak mi nohy i ruce vypovídají službu, a vytratil se pocit údivu nad záhadnými událostmi, které mě sem vtáhly. Když jsem se zanořil pod vodu tentokrát, necítil jsem palčivou bolest ani nelapal po dechu. Měl jsem pocit beztíže, a jak jsem klesal ke dnu, zároveň jsem stoupal k něčemu novému. Voda jako by se stáhla pryč a já najednou ležel sám v teplé modré kapse, kterou voda obtékala zvenčí. A poznal jsem, že se moje dny konečně naplnily.

Myšlenky mi zalétly ještě do dávnější minulosti, k lidem, které odsud z Virginie odvedli do Natchezu, a přemýšlel jsem, kolik z nich asi doputovalo ještě dál a třeba mě na konci mé pozemské pouti v tom novém světě, k němuž se blížím, pozdraví. A uviděl jsem tetu Emmu, která celá léta pracovala v kuchyni, jak nese podnos plný zázvorek určených pro shromážděné členy Walkerovy

rodiny, a přitom si ani jedinou nemohla vzít pro sebe nebo pro svoji rodinu. Třeba tam bude i moje maminka, pomyslel jsem si a v tom okamžení jsem spatřil její obraz, jak se mi chvěje před očima, tančila v kruhu se džbánem vody na hlavě. A jak jsem vnímal všechny ty příběhy, cítil jsem pokoj, dokonce radost z toho, že stoupám k temnotě, že padám do světla. To namodralé světlo mi totiž přinášelo zvláštní klid, hlubší, než přináší spánek, ba co víc, dávalo pocit svobody a já jsem najednou věděl, že naši starší nelhali, že skutečně někde máme svůj vlastní domov, vlastní život nezávislý na Úkolu, a každý okamžik v tom životě připomíná svítání nad horami. A ten pocit svobody byl tak ohromující, že jsem si najednou uvědomil tíži, která na mě odjakživa doléhala a kterou jsem považoval za neměnnou, břemeno, které se mnou nyní hodlalo odejít i na věčnost. Otočil jsem se a uviděl to břemeno za sebou: byl to můj bratr, který ječel, zmítal se, kopal a žadonil o život.

Celý život jsem byl oblíbenou obětí jeho vrtochů. Byl jsem jeho pravá ruka, a sám jsem žádnou volnou ruku neměl. S tím je ale teď konec, pomyslel jsem si. Stoupal jsem totiž kamsi vzhůru, pryč od světa Smetánky a Úkolovaných. Když jsem Maynarda zahlédl naposledy, zmítal se ve vodě a šátral po něčem, čeho už se nedokázal zachytit, a pak se mi jeho obraz začal před očima rozostřovat, jako když se zčeří vlnky, a jeho křik zanikl v té hlučné prázdnotě, která mě obemykala. A pak byl pryč. Rád bych řekl, že jsem pro něj truchlil nebo že jsem o něm aspoň přemýšlel. Ale nebyla to pravda. Směřoval jsem ke svému cíli a on zase mířil ke svému.

Pak se přede mnou vidiny ustálily a já jsem zaměřil pozornost na svou maminku, která už netančila, ale klečela před nějakým chlapcem. Položila mu ruku na tvář a políbila ho na vlasy, do dlaně mu vtiskla náhrdelník z mušlí a jemně mu kolem něj sevřela prsty jeho vlastní ruky. Pak vstala, zakryla si ústa dlaněmi, otočila se a vyšla ven — a ten chlapec tam stál a hleděl na ni, pak na ni zavolal a rozběhl se za ní, ale vtom zakopl, zůstal ležet s hlavou položenou na předloktí a rozplakal se. Pak znovu vstal a otočil se, tentokrát

tím směrem, kde jsem stál, došel až ke mně, rozevřel dlaň a podal mi náhrdelník. Já jsem si ho od něj vzal a po nesmírně dlouhém čekání jsem se konečně ocitl v cíli své pouti.

2

❄

Celý život jsem chtěl uniknout. V tom jsem nebyl nijak výjimečný, všichni Úkolovaní toužili po tomtéž. Jenže já — na rozdíl od nich, na rozdíl od celého Lockless — jsem k tomu jako jediný měl vhodný nástroj.

Byl jsem zvláštní dítě. Uměl jsem dřív mluvit než chodit, ale přesto jsem byl vždycky spíš zamlklý — raději jsem všechno pozoroval a ukládal si to do paměti. Slyšel jsem ostatní mluvit, ovšem výstižnější by bylo říct, že jsem je viděl mluvit. Jejich slova se totiž přede mnou zhmotňovala jako obrazy, jako řetězce barev, linií, struktur a tvarů, které se mi ukládaly do mysli. A měl jsem zvláštní schopnost: uměl jsem si tyhle vjemy ve vteřině vybavit a převést je zpátky do slov, která tyto obrazy vyvolala.

Ve věku pěti let jsem tak dokázal zazpívat pracovní nápěv, který jsem slyšel jednou jedinkrát, uměl jsem přezpívat všechna jeho zvolání i odpovědi, a ještě jsem k němu vymýšlel vlastní improvizace, což přítomné dospělé uvádělo v radostný úžas. Dával jsem určitým zvířatům vymyšlená jména podle toho, na jakém místě nebo v jakou denní dobu jsem každé z nich zahlédl a co právě dělalo. Tak se jedna srna jmenovala Tráva na jaře, jiná zase Zlomená dubová větev, a podobné to bylo se smečkou psů, před nimiž mě starší tak často varovali. Nevnímal jsem je totiž jako smečku, nýbrž jako množství nezaměnitelných jedinců, třebaže jsem je předtím ani potom nikdy neviděl. Byli pro mě stejně jedineční jako kterýkoliv muž nebo žena, s nimiž jsem se taky viděl jen jednou v životě; i ty jsem si do jednoho pamatoval.

A nikdy mi nikdo nemusel nic vyprávět dvakrát, protože když se třeba někdo zmínil, že se Hanku Powersovi narodila dcera a on pak tři hodiny proplakal, uložilo se mi to do paměti, a stejně tak jsem si zapamatoval, že si Lucille Simmsová na Vánoce ušila nové šaty z pracovního mundúru své matky. Věděl jsem přesně, jak se to semlelo, když tenkrát Johnny Blackwell vytáhl kudlu na svého bratra, a pokud byste mi vyjmenovali všechny předky Horace Collinse a řekli mi, ve kterém místě elmského okresu se narodili, tak bych si to taky zapamatoval. Jane Jacksonová jednou vypočítala všechny svoje ženské předky, od matky přes babičku a tak pořád dál — kdyby se všechny ty ženy chytily za ruce, tak by ten řetěz sahal až k pobřeží Atlantiku — a i ty jsem si zapamatoval. Nebylo proto divu, že když zmizel most a já se řítil vstříc své záhubě a když mě málem pohltil ledový chřtán řeky Goose, tak jsem si uvědomil, že to není má první pouť k těm modrým dveřím.

Už se to kdysi stalo. Bylo mi tenkrát devět let a bylo to den poté, co zajali a prodali mou maminku. Když jsem se toho chladného zimního rána probudil, s naprostou jistotou jsem věděl, že je pryč. Neměl jsem žádný její obrázek, žádnou vzpomínku na loučení, zkrátka vůbec nic, co by mi ji zpřítomnilo. Moje vzpomínka na ni pocházela jakoby z druhé ruky, takže jsem sice najisto věděl, že ji odvedli, ale věděl jsem to podobným způsobem, jako člověk ví, že v Africe jsou lvi, přestože nikdy žádného neviděl. Pátral jsem po nějaké plnohodnotné vzpomínce, ale vyplavaly mi jen útržky. Výkřiky. Prosby — někdo mě o něco prosil. Pronikavý koňský pach. A v oparu, který všechno halil, se občas objevil a zase zmizel tentýž výjev: podlouhlý žlab s vodou. Byl jsem vyděšený nejen proto, že jsem přišel o matku, ale také proto, že jsem byl chlapec, který si pamatoval všechny své uplynulé dny v tak živých barvách a rozmanitých konzistencích, že by se daly jíst a pít. A najednou jsem se s úlekem probudil do nicoty, z níž se nořily jen nejasné přízraky, stíny a výkřiky.

Musím odsud pryč. I tohle se ve mně vynořilo spíš jako pocit než myšlenka. Byla tam bolest, trhlina, někdo mě stahoval z kůže

a já jsem tomu nemohl zabránit. Maminka byla pryč a já musel za ní. A tak jsem si toho zimního rána oblékl hrubou košili a kalhoty, vklouzl jsem do černého kabátu a obul si kotníkové pracovní boty. Vyšel jsem na Ulici, což bylo společné prostranství mezi dvěma dlouhými řadami domků se sedlovými střechami, kde bydleli ti z nás, kteří plnili svůj úkol na tabákových plantážích. Po prašné cestě mezi baráky vířil ledový vítr a šlehal mě do obličeje. Byla neděle, dva týdny po svátcích, asi hodinu před rozedněním. V měsíčním světle jsem viděl, jak z komínů stoupá v bílých obláčcích dým a za domky se ve větru opile klátí holé černé stromy. Kdyby bylo léto, Ulice by už v tuto brzkou ranní hodinu žila obchodováním — lidé na zahrádkách sklízeli mrkve a hlávky zelí, sbírali vejce a směňovali je mezi sebou, nebo je dokonce nosili do hlavního domu na prodej. Byl by tam i Lem a starší kluci, nesli by přes rameno rybářské pruty, usmívali by se a volali na mě: „Pojď s námi k řece, Hi!“ Viděl bych tam Arabellu a jejího bratra Jacka, ještě rozespalého, ale natěšeného cvrnkat kuličky do důlku, který vyhloubili mezi dvěma domky. A Thena, nejprotivnější ženská z celé Ulice, by možná zametala verandu před domem, klepala omšelý koberec nebo se rozčilovala nad tím, jak tenhle nebo tamhleten může být takový hlupák. Jenže ve Virginii byla právě zima a každý, kdo měl trochu rozumu, se choulil uvnitř u ohniště. Takže když jsem vyšel z domku ven, Ulice byla liduprázdná, z žádných dveří nikdo nevykukoval, nikdo mě nechytil za rukáv a nenaplácal mi na zadek s výkřikem: „Co blázníš, vždyť tam venku umrzneš! A kde máš vůbec mámu, ty kluku nezvedená?“

Kráčel jsem po klikaté pěšince směrem k lesu. Zastavil jsem se na místě, odkud na mě ze svého domku nemohl vidět Šéf Harlan. Měl v tom snad prsty právě on? Byl to zdejší vymahač a gorila, příslušník bílé spodiny, který v případě potřeby „vykonával spravedlnost“. Harlan byl prodlouženou rukou otrokářského systému a dohlížel na plantáže, zatímco jeho žena Desi vládla domu. Když jsem si však prošel útržky ve své paměti, Šéfa Harlana jsem mezi

nimi nenašel. Viděl jsem žlab s vodou. Cítil jsem koňský pach. Musím jít do stáje, pomyslel jsem si. Byl jsem si jistý, že tam na mě čeká něco, co jsem nedokázal pojmenovat, něco klíčového, co se týká mé matky, třeba nějaká tajná chodba, která mě k ní dovede. Šel jsem k lesu, řezal do mě zimní vítr a znovu jsem slyšel změť vzdálených hlasů, které se teď kolem mě násobily a v mysli se mi znovu zhmotnily do obrazu: žlab s vodou.

Rozběhl jsem se, co mi moje krátké dětské nohy stačily. Věděl jsem, že se musím dostat do stáje, závisel na tom můj život. Doběhl jsem k bílým dřevěným vratům a zdola tlačil na kovovou západku, až se vrata rozletěla a srazila mě do prachu. Rychle jsem vstal a vběhl dovnitř. Tam jsem spatřil roztroušené střípky svého ranního vidění — koně a dlouhý žlab s vodou. Postupně jsem přistoupil ke každému koni a podíval se mu do očí. Všichni na mě jen tupě zírali. Došel jsem ke žlabu, naklonil se nad něj a zadíval se do inkoustově černé vody. Zase jsem uslyšel ty hlasy. Někdo mě o něco prosil. A pak se v černotě vody zformoval obraz. Viděl jsem Úkolované, kteří kdysi žili v Ulici, ale pak se mi ztratili z očí. Z inkoustové černi začala stoupat modrá mlha, kterou zdola prosvěcoval neznámý zdroj světla. Cítil jsem, jak mě to světlo vtahuje do žlabu. A když jsem se rozhlédl, uviděl jsem, že stáj mizí úplně stejně, jako měl o mnoho let později zmizet most, a já jsem si pomyslel, že tohle je možná význam toho snu: je tu tajná chodba, která mě z Lockless dovede k mamince. Když se však modré světlo rozptýlilo, nespatřil jsem svou matku, nýbrž dřevěný strop domku, ze kterého jsem pár minut předtím odešel.

Ležel jsem na zádech na zemi. Pokusil jsem se vstát, ale ruce i nohy mi poutala taková tíže, jako bych je měl přikované řetězy. Nakonec se mi podařilo vstát a doklopýtat k vyplétanému lůžku, které jsem sdílel s maminkou. V místnosti i na posteli byla ještě silně cítit její vůně a já jsem se ji pokoušel vystopovat ve všech zákoutích své mysli, jenže ačkoliv jsem zřetelně a do nejmenších podrobností viděl každou zatáčku svého krátkého života, moje maminka se jevila

jen jako kouř a mlha. Snažil jsem se vybavit si její tvář, a když se mi to nepodařilo, pomyslel jsem na její ruce, ale viděl jsem jen dým, a když jsem si zkusil vzpomenout, jak mě peskovala nebo mi naopak říkala, jak mě má ráda, všechno bylo zahalené mlhou. Z hřejivé deky paměti se maminka přemístila do studené knihovny faktů.

Usnul jsem. A když jsem se téhož dne odpoledne vzbudil, přepadla mě nezvratná jistota, že jsem sám. Od té doby jsem viděl spoustu dětí ve stejné situaci, v jaké jsem se toho dne ocitl já. Viděl jsem sirotky opuštěné a obnažené tváří v tvář živlům světa, viděl jsem, jak někteří propadli záchvatu zoufalství a jiní se ploužili jako tělo bez duše, někteří celé dny proplakali a další se zvláštním způsobem upnuli na přítomný okamžik a řešili jen to, co bylo bezprostředně na pořadu dne. Něco v nich však odumřelo a oni podobně jako chirurgové věděli, že amputaci je třeba provést neprodleně. Takže jsem toho nedělního odpoledne vstal, pořád ještě oblečený v hrubé haleně, kalhotách a pracovních botách, a znovu vyšel ven. Tentokrát jsem zamířil ke skladišti, kde jsem si vyzvedl týdenní příděl kukuřice i libru vepřového, na které měla moje rodina nárok. Donesl jsem jídlo domů, ale nezůstal jsem tam. Místo toho jsem si vzal sáček s kuličkami, což byl kromě pytle s jídlem a oblečení, které jsem měl na sobě, můj jediný majetek, a znovu jsem vyšel ven a zamířil k poslednímu domku na Ulici. Byl větší než ostatní, stál trochu stranou a bydlela v něm Thena.

Celá Ulice žila jako jedno společenství, jen Thena se všech stranila. Nikdy se neúčastnila vyměňování drbů, nezávazného tlachání ani zpívání písniček. Odpracovala si svou směnu na tabákové plantáži a pak se vrátila domů. Měla ve zvyku hartusit na nás děti, že ji svými hlučnými hrami rušíme, nebo se nečekaně vynořila z domku a se zuřivým výrazem nám hrozila koštětem. Kdyby se tak choval kdokoliv jiný, bylo by to vyvolalo konflikt nebo přinejmenším napětí. Slyšel jsem však, že Thena taková nebývala vždycky, že kdysi dávno žila přímo na Ulici a měla nejen pět vlastních dětí, ale dělala mámu i všem ostatním capartům z Ulice.

To však bylo v jiné éře, na kterou jsem si nepamatoval. Věděl jsem jen to, že její děti zmizely. Co mi běželo hlavou, když jsem stál před jejími dveřmi s pytlem kukuřičné mouky a kusem masa? Určitě by se našel někdo jiný, kdo by si mě k sobě vzal, někdo, kdo měl kolem sebe rád děti. Na celé Ulici však byla jen jediná osoba, která mohla doopravdy pochopit to utrpení, jež na mě začínalo dopadat. Protože když nám Thena hrozila koštětem, cítil jsem, že je za tím bolest z toho, o co ji připravili, bolest i hněv, který na rozdíl od nás ostatních nehodlala skrývat, a to mi připadalo upřímné a správné. Nebyla to ta nejprotivnější ženská v Lockless, ale ta nejpoctivější.

Zaklepal jsem na dveře, a když nikdo neotvíral a já byl už úplně zkřehlý zimou, vklouzl jsem dovnitř. Pytel s přídělem potravin jsem nechal ležet za dveřmi a vylezl po žebříku na půdu. Tam jsem si lehl a čekal, až se Thena vrátí. Za pár minut se objevila, loupla po mně očima a zamračila se jako vždycky. Pak ale došla k ohništi, rozdělala oheň, sundala z krbové římsy pánev a za chvilku se domkem linula povědomá vůně vepřového masa a kukuřičné podplamenice. Pak se ještě jednou podívala nahoru a utrousila: „Jestli se chceš najíst, tak asi budeš muset slízt dolů."

Až když jsem žil u Theny rok a půl, dozvěděl jsem se, odkud přesně pochází její hněv. Byla teplá letní noc a já spal na pryčně, kterou jsem měl na půdě, když vtom mě vzbudilo hlasité naříkání. Thena mluvila ze spánku: „To bude dobrý, Johne, to bude dobrý." Říkala to tak zřetelně, jako by mluvila k někomu vedle sebe. Když jsem se ale podíval dolů, viděl jsem, že spí. Už jsem se naučil nechat Thenu být a nestarat se o přízraky její minulosti, ale tentokrát jsem měl neodbytný pocit, že se jí ve snu znovu přehrává nějaké staré trápení. Slezl jsem dolů, že ji vzbudím. Bez přestání naříkala a pořád dokola opakovala: „To bude dobrý, Johne, říkám ti, že to všechno bude zas dobrý." Chytil jsem ji za rameno a třásl s ní tak dlouho, dokud se s leknutím nevzbudila.

Podívala se na mě a rozhlédla se po ztemnělém domku, jako by si nebyla jistá, kde je. Pak přimhouřila oči a znovu se na mě zadívala. Rok a půl už se mi dařilo nebrat si její hněv osobně. K úlevě celé Ulice začala Thenina zahořklost postupem času dokonce slábnout, jako by v ní snad moje přítomnost hojila staré rány. Nebyla to však pravda a poznal jsem to v tom okamžiku, kdy na mě upřela oči.

„Co tu sakra děláš?“ obořila se na mě. „Vypadni odsud, ty malej hajzlíku! Ať už tě tu nevidím!“ Vypotácel jsem se ven a viděl, že se skoro rozednilo. Nad stromy už se rýsovala světlá obruba ze slunečních paprsků. Došel jsem ke starému domku, kde jsem dřív bydlel s maminkou, posadil se na schody a čekal tam, dokud nebyl čas začít Úkol.

V té době mi bylo jedenáct let. Na svůj věk jsem byl malý, ale žádné výjimky se nedělaly, takže jsem musel pracovat stejně jako dospělí chlapi. Měl jsem za úkol zatírat jílem spáry mezi trámy domků, v létě jsem se činil na poli s motykou a na podzim jsem jako všichni ostatní věšel tabákové listy k sušení. Kladl jsem pasti a chytal ryby a staral jsem se o zahrádku, dokonce i poté, co maminka zmizela. Když ale bylo takové vedro jako v ten den, který právě začínal, posílali mě i s ostatními dětmi pro vodu, abychom ji donesli těm, kdo pracovali na poli. Takže toho dne jsem se zařadil do štafety dětí, která se táhla od studny u hlavní budovy až k tabákovým plantážím. Když zazvonil zvon a všichni se odebrali k večeři, nešel jsem zpátky k Theně. Místo toho jsem si našel skrýš v lese, odkud jsem měl dobrý výhled na Ulici. Tou dobou se to na ní hemžilo lidmi, já však upíral oči jen na Thenin domek. Viděl jsem, jak zhruba každých dvacet minut vyšla na zápraží, rozhlédla se na obě strany, jako by čekala návštěvu, a pak zase zašla dovnitř. Když jsem se k domku konečně přiloudal, bylo už pozdě a Thena seděla na židli u postele. Podle dvou prázdných misek na římse u ohniště jsem poznal, že ještě nevečeřela.

Najedli jsme se, a když byl čas uložit se k spánku, otočila se ke mně a chraplavě zašeptala: „John — říkali mu Velkej John — byl

můj mužskej. Jenže umřel na žlutou zimnici. Říkala jsem si, že bys to měl vědět. Musíš pochopit pár věcí, který se týkaj mě, tebe a tohohle místa vůbec."

Po těch slovech zmlkla a zadívala se do ohniště, kde dohasínaly poslední žhavé uhlíky.

„Snažím se tím moc neužírat. Smrt je přirozená věc, rozhodně přirozenější než tohle všecko tady. Jenže druhá smrt, kterou způsobilo to, že Velkej John umřel, na tý nic přirozenýho nebylo. Byla to vražda."

Ruch a hluk na Ulici mezitím umlkly a ticho narušoval jen hluboký a rytmický nářek nočního hmyzu. Dveře do domku byly otevřené, aby mohl dovnitř červencový vánek. Thena si z římsy nad ohništěm vzala dýmku, zapálila si ji a začala z ní bafat.

„Velkej John byl zdejší dozorce. Víš, co to znamená, ne?"

„Dohlížel na všechny, co pracovali na poli."

„Přesně tak," přikývla Thena. „Vybrali ho, aby dohlížel na všechny směny na tabákových plantážích. Neudělali z něj dozorce proto, že by byl krutej jako Harlan. Vybrali ho na tu práci proto, že byl nejchytřejší. Byl chytřejší než všichni zdejší běloši dohromady a oni to věděli, byli na něm úplně závislí. Tyhle pole, to nejsou jenom obyčejný pole, Hirame. Jsou srdcem tady toho všeho. Vždyť to tu znáš. Viděl jsi ten přepych, v jakým žijou."

Věděl jsem, o čem mluví. Panství Lockless se rozkládalo na ploše o tisíci akrů, vykrojené v horském masivu. Rád jsem si tu a tam ukradl chvilku po práci na poli, abych ho celé mohl prozkoumávat, a při těch procházkách jsem objevoval sady plné broskvoní obsypaných chutnými zlatými plody, pšeničná pole vlnící se ve větru nebo kukuřičné stvoly s chomáčky nažloutlých hedvábných vlákének, která slibovala zralé klasy. Našel jsem mlékárnu, kovárnu, tesařskou dílnu, sklad ledu a zahrady plné šeříků a konvalinek. Všechno to bylo uspořádané do přesných geometrických tvarů v úchvatné symetrii, nad níž mi tenkrát zůstával rozum stát.

„Je to krásný, co?" zasmála se Thena. „Jenže všechno to začíná tady na polích, tím, co vidíš v týhle fajfce. A to všechno řídil můj

chlap, Velkej John. Nikdo toho nevěděl o zlatejch listech víc než on, znal všechny fígle pěstování tabáku, jaký si dovedeš představit. Věděl, jak nejlíp vyhrabávat housenky lišaje, který listy se maj odtrhnout a který nechat, prostě všecko. Díky tomu to měl u bílejch dobrý. Taky proto jsme dostali tenhle pěknej velkej domek."

Párkrát bafla z dýmky a pak pokračovala: „S tím, co jsme měli, jsme dobře hospodařili. Příděl jídla, který jsme dostávali navíc, jsme rozdělovali těm, kdo měli málo. John to tak chtěl."

Na chvíli se odmlčela a já jsem pozoroval světlušky, jak se jako bledě žlutá světélka mihotají na zápraží a občas některá zabloudí dovnitř.

„Svýho chlapa jsem milovala, jenže pak mi umřel a všechno začalo jít z kopce. Krátce po jeho smrti přišla první neúroda. Příští rok zas a několik dalších taky. Kdokoliv tady ti potvrdí, že před takovou pohromou by nás nezachránil ani John. To se sama země vzepřela, proklela bělochy za to, co s ní udělali, za to, jak ji vysáli. Tu a tam ještě najdeš zbytky rudý virginský půdy, ale brzo se to všechno promění v písek. A oni to vědí. Takže když John umřel, rozpoutalo se úplný peklo. Peklo, který potrefilo mě, a tebe taky.

Často vzpomínám na tvou tetu Emmu. A na tvou mámu. Nikdy na ně nezapomenu. Rose a Emma, to byla dvojka! Měly spolu moc hezkej vztah. A obě hrozně rády tancovaly. Jak říkám, na tyhle dvě v životě nezapomenu. A i když to někdy bolí, tak ty na mámu taky nesmíš zapomenout, Hirame. Nikdy nesmíš zapomenout."

Mlčky jsem na ni upřel oči, protože teprve v tu chvíli na mě s plnou tíhou dolehlo poznání, že už jsem na maminku zapomněl.

„Já na svoje děťátka nikdy nezapomenu," pokračovala Thena. „Všechny je odvedli na dostihovou dráhu, nahnali je do houfu s ostatníma a prodali je. Prodali je úplně stejně, jako se prodávají sudy nacpaný tabákem."

Po těch slovech Thena sklopila oči a zabořila hlavu do dlaní. Když znovu vzhlédla, měla tváře umáčené od slz.

„Když se to stalo, celý týdny a měsíce jsem proklínala Johna, protože mi připadalo, že kdyby zůstal naživu, moje děťátka by tady pořád byly se mnou. Nebyl úžasnej jen v tom, co všechno znal a věděl, ale taky jsem cítila, že by udělal, na co jsem já neměla dost odvahy — pokusil by se tomu zabránit.

Ty mě znáš, Hirame. Víš, jak o mně lidi mluví, ale taky už chápeš, že ve starý Theně je něco pochroumanýho. A když jsem tě tenkrát uviděla na tý půdě, poznala jsem, že se něco podobnýho pochroumalo i v tobě. A asi proto sis mě vybral. Nevím sice, co se ti přitom honilo v tý tvý malý hlavičce, ale vybral sis mě."

Jen to dořekla, vstala a pustila se do obvyklého večerního úklidu. Vylezl jsem si na půdu.

„Hirame?" zavolala Thena zdola. Otočil jsem se a viděl, že se na mě upřeně dívá.

„Ano?" ozval jsem se.

„Já ti nemůžu nahradit mámu. Rose byla krásná a úžasná ženská a měla srdce ze zlata. Nikdy nešířila o ostatních drby a občas bývala i samotářská. Měla jsem ji ráda, a to nejsem zrovna ten typ, co si někoho rychle oblíbí. Nemůžu pro tebe být tím, čím pro tebe byla ona, Hirame. Ale vybral sis mě a já jsem to pochopila. Chtěla jsem ti jenom říct, že jsem to pochopila."

Ten večer jsem zůstal hodně dlouho vzhůru a upíral zrak na trámy na stropě. Přebíral jsem si v hlavě Thenina slova: *krásná ženská, srdce ze zlata, nešířila drby, bývala samotářská*. Přidal jsem si ty věty ke vzpomínkám, které jsem posbíral od lidí na Ulici. Thena nemohla tušit, jak naléhavě jsem potřeboval tyhle střípky své matky, jež jsem si během let poskládal do portrétu ženy, která podobně jako Velký John existovala ve snech; u mě ovšem vypadala jen jako pouhý dým.

A co můj otec? Co pán Lockless? Poměrně brzy jsem se dozvěděl, kdo je můj otec, protože matka s tím nedělala žádné tajnosti a on taky ne. Čas od času jsem ho zahlédl na koni, jak objíždí svoje pozemky. Když jsme se setkali očima, vždycky zastavil a smekl klo-

bouk na pozdrav. Věděl jsem, že prodal mou matku, Thena mi to každou chvíli připomínala. Jenže jsem byl malý kluk a v otci jsem viděl to, co malí kluci ve svých otcích vídají, ať už je to rozumné, nebo ne — formu, ve které by se časem mohlo utvořit jejich vlastní mužství. Navíc jsem tenkrát teprve začínal chápat, jaká propast dělí Smetánku od Úkolovaných. Viděl jsem, že Úkolovaní, kteří se hrbí na plantážích a starají se o tabák od přesazování prvních sazenic až po pěchování listů do sudů, vedou mizerný život, zatímco příslušníci Smetánky, kteří bydlí v hlavním sídle celého panství Lockless, mají život úplně jiný. A právě proto, že jsem to věděl, pro mě bylo zcela přirozené, že jsem ke svému otci vzhlížel jako k symbolu lepšího života plného nádhery a hojnosti. Také jsem věděl, že mám nahoře v tom bílém domě bratra, který žije v přepychu, zatímco já dřu na poli. Přemýšlel jsem, jakým právem on vede zahálčivý život, když já jsem odsouzený vykonávat Úkol. Cítil jsem, že musím najít nějaký způsob, jak se pozdvihnout na vyšší úroveň, dostat se na nějakou pozici, kde bych mohl prokázat svoje vlastní kvality. Přesně tenhle pocit jsem měl v onu osudovou neděli, kdy se můj otec objevil na Ulici.

Thena měla zrovna lepší náladu než obvykle — seděla na verandě a nepeskovala ani neodháněla malé děti, které běhaly okolo. Já jsem byl právě vzadu na pozemku mezi poli a Ulicí a prozpěvoval jsem si písničku:

Ó Pane, ty znáš bídu mou,
ó Pane, ty znáš bídu mou,
nikdo nezná mou bídu tak jako můj Bůh,
nikdo neví nic, vše zná jen můj Bůh.

Zpíval jsem jednu sloku po druhé, po bídě jsem zpíval o dřině, po dřině o naději, po naději o svobodě. Když jsem se dostal ke zvolání, změnil jsem hlas, aby to znělo jako volání předáka na poli, zazpíval jsem to odvážně a přepjatě. Když jsem zpíval odpověď, napodoboval

jsem hlasy lidí kolem sebe a imitoval jednoho po druhém. Všichni starší z toho mívali obrovské povyražení a jejich radost rostla s každou slokou, čekali, až je zmíním úplně všechny a nikoho nevynechám. Toho dne jsem si ale starších nevšímal. Pozoroval jsem bělocha, který seděl na hřebci jménem Tennessee. Měl klobouk naražený hluboko do čela, a když projížděl kolem mě a slyšel můj pěvecký výkon, věnoval mi uznalý úsměv. Byl to můj otec. Sundal si klobouk, vyndal z kapsy kapesník a otřel si čelo. Pak si klobouk znovu nasadil, sáhl pro něco do kapsy a hodil mi to. Já jsem to jednou rukou chytil a přitom jsem z něj nespouštěl oči. Dlouho jsme tam jen tak stáli a dívali se na sebe. V zádech jsem cítil napětí, které zavládlo mezi dospělými — obávali se, aby mě Šéf Harlan nepotrestal za mou troufalost. Otec se však jen usmíval, pak na mě kývl a odjel.

Napětí polevilo, já jsem se vrátil k Theně do domku a vyšplhal do své komůrky na půdě. Vytáhl jsem z kapsy minci, kterou mi otec hodil, a zjistil jsem, že je to měďák s hrubými nepravidelnými hranami. Na přední straně byl portrét nějakého bělocha a vzadu byl vyobrazený kozel. Přejížděl jsem tam na půdě prsty po nerovném okraji mince a měl jsem pocit, že jsem konečně našel svou cestu, svůj žeton, lístek k odchodu z plantáží a z Ulice.

Stalo se to další den, chvíli po večeři. Podíval jsem se z půdy dolů, abych viděl, s kým Thena mluví, a uviděl jsem Desi a Harlana, jak jí tlumeným hlasem něco říkají. Bál jsem se o ni. Sice jsem Desi ani Harlana nikdy neviděl rozhněvané, ale stačilo mi, co jsem slýchal vyprávět. Mezi lidmi se povídalo, že Šéf Harlan kdysi zastřelil jednoho muže za to, že použil špatnou motyku, a že Desi jednou sešvihala bičem nějakou dívku v mlékárně. Thena upírala oči do země a občas přikývla. Když Desi s Harlanem odešli, zavolala si mě dolů.

Mávla ke dveřím a vyrazili jsme spolu na pole, kde nás nemohl nikdo špehovat. Bylo už dost pozdě a já jsem cítil, jak chlad noci pomalu vráží klín do hutného letního vzduchu. Byl jsem plný napjatého očekávání. Měl jsem pocit, že vím, co se chystá, a když jsem

slyšel noční chór hmyzu a dalších šelestů, připadalo mi, že příroda zpívá ódu na mou velkolepou budoucnost.

„Hirame, já vím, čeho všeho si všímáš. A vím, že zvládáš tenhle drsnej život líp než leckdo dospělej. Jenže ono bude hůř."

„Chápu," řekl jsem.

„Bílí mi přišli oznámit, že na poli končíš, že půjdeš nahoru do domu. Jenže já chci, aby sis uvědomil, že to doopravdy není tvoje rodina, Hirame. Nesmíš zapomenout, kdo jsi, nesmíme zapomenout jeden na druhýho. Povolali nás nahoru, oba, chápeš to? Nás. Viděla jsem ten trik, kterým jsi dostal svýho tátu, viděla jsem to stejně jako všichni ostatní a přiznávám, žes mě taky dostal. Jenže teď mám jít nahoru a starat se o tebe, takže si nejspíš začneš myslet, žes mě před něčím zachránil. Jenže ve skutečnosti jsi mě akorát dostal pod jejich bedlivej dozor.

Tady dole máme svůj vlastní svět — vlastní způsob, jak si povídáme, jak se smějeme, i když uznávám, že zrovna já často nedělám jedno ani druhý. Ale aspoň si můžu vybrat, co budu dělat. Ten výběr sice za moc nestojí, ale je to tady naše. Tam nahoře, u nich… tam to bude jiný.

Musíš si dávat pozor, synku. Buď na sebe opatrnej a nezapomeň, co jsem ti říkala. Není to tvoje rodina. To už spíš já, jak tu stojím, jsem tvoje máma, než je ten běloch na koni tvůj táta."

Pokoušela se mi otevřít oči, chtěla mě varovat před tím, co přijde. Jenomže mou zvláštní schopností byla mimořádná paměť, ne moudrost. Takže když pro mě druhý den přišel Roscoe, otcův osobní sluha se dvěma bradami a vlídným úsměvem, musel jsem se hodně ovládat, abych skryl obrovské vzrušení. Procházeli jsme kolem tabákových plantáží, kde dělníci zpívali:

Až přijdeš do nebe, slib, že na mě vzpomeneš,
na mě a na padlou duši mou,
na mě a na bídnou, padlou duši mou.

Minuli jsme obilná pole, přešli přes zelený trávník a prošli květinovou zahradou. Odtamtud jsem spatřil, jak se na kopci tyčí veliký bílý dům, hlavní sídlo Lockless. Zdálo se mi, že září tak jasně jako samo slunce. Když jsme přišli blíž, hltal jsem očima kamenné sloupoví, podloubí i zdobené půlkruhové okno nad hlavním vchodem. Všechno to vypadalo velkolepě. Zamrazilo mě při pomyšlení, že tenhle dům patří mně. Náležel mi přece podle pokrevního zákona. Byla to pravda, ale v jiném smyslu, než jsem se domníval.

Roscoe se ohlédl a mně připadlo, že když viděl moje rozzářené oči, maličko se ušklíbl. „Jdeme tudy," ukázal pryč od hlavních dveří, k úpatí kopce, na kterém dům stál. Všiml jsem si, že v kopci jsou zabudované dveře, které vedou do tunelu vyhloubeného pod domem. Vešli jsme do nich, a když jsme procházeli tunelem, z postranních dveří na nás vykukovali další sloužící a zdravili Thenu a Roscoea. Někteří pak zase zmizeli v postranních chodbách. Byli jsme v labyrintu pod hlavním domem, který připomínal spletité bludiště podzemních nor.

Zastavili jsme se před jedněmi dveřmi, Roscoe je otevřel a mně v tu chvíli došlo, že tady budu bydlet. V pokojíku byla jen postel, stůl, umyvadlo, váza a ubrus. Nebyla tu žádná půda, žádný sklep. A nebylo tu ani žádné okno. Roscoe zůstal stát přede dveřmi a já vedle něj. Thena pomalu položila na zem svou tašku s věcmi. Nespouštěla ze mě oči a já jsem v jejím upřeném pohledu četl, co mi předtím neustále opakovala: *Tohle není tvoje rodina*. Po chvíli ale pohled odvrátila a řekla Roscoeovi: „Vezmeš ho nahoru?" Roscoe mi položil ruku na rameno a provedl mě Norami až dozadu, kde jsme po schodišti vystoupali nahoru a ocitli se před nějakou zdí. Roscoe někde něco zmáčkl, stěna se odsunula a my jsme ze tmy vstoupili do prostorného pokoje ozářeného světlem a plného knih.

Stál jsem tam jako omráčený — ta záplava světla, pach terpentýnu, modro-zlaté perské koberce na naleštěných podlahách, to všechno bylo úchvatné, ale nejvíc mě ohromily knihy. Sice jsem knihy znal, na Ulici bylo pár lidí, kteří uměli číst a měli v domku

staré časopisy nebo zpěvníky, ale nikdy jsem neviděl takové množství knih pohromadě — police s knihami lemovaly všechny stěny a sahaly až ke stropu. Snažil jsem se ze všech sil, abych na ně příliš okatě nezíral. Věděl jsem, co se může stát barevným, když se začnou příliš zajímat o svět za hranicemi Virginie.

Odvrátil jsem pohled od knih a spatřil svého otce. Byl ležérně oblečený jen v košili a vestičce, seděl v rohu pokoje a sledoval střídavě mě a Roscoea. Otočil jsem se a v druhém rohu jsem uviděl sedět bílého chlapce, který byl o něco málo starší než já. Nějaká pokrevní intuice mi okamžitě napověděla, že je to můj bratr. Otec zlehka mávl rukou a Roscoe pochopil, že má odejít. Otočil se na patě, jako by plnil vojenský povel, a opět zmizel za posuvnou zdí. Já jsem zůstal v pokoji sám se svým otcem Howellem Walkerem a se svým bratrem. Oba si mě zvědavě prohlíželi. Strčil jsem ruku do kapsy, nahmatal měďák a přejel prstem po jeho nerovné hraně.

3

❄

Co se ode mě očekává, jsem se dozvěděl tak, že to můj otec řekl Desi, ta to řekla Theně a Thena to vyřídila mně: mám pomáhat, kde bude potřeba. A tak jsem každý den vstával před rozedněním stejně jako všichni Úkolovaní, chodil jsem po domě a pomáhal s tím či oním. Hlavní kuchařce Elle jsem rozdělával oheň, chodil jsem pro mléko do dojírny a po snídani odnášel tácy s nádobím. Někdy jsem ve stáji s Roscoem hřebelcoval koně nebo v sadu s Petem rouboval stromky. Pořád bylo co dělat, protože dům měl stále stejné potřeby, kdežto řady Úkolovaných se ztenčovaly. To ve mně vyvolalo první záblesk podezření, že i Úkolovaní, kteří pracují v domě, můžou skončit v Natchezu. Pracoval jsem s vervou, hlavně když na mně čas od času otec spočinul pohledem a na rtech mu zahrál nepatrný úsměv. Byl spokojený, že pro mě našel uplatnění.

Byl právě podzim a mně táhlo na třináctý rok. Od mého příchodu do hlavního domu uplynuly čtyři měsíce. Můj otec se rozhodl uspořádat večírek na oslavu podzimní úrody. Na všechny, kdo pracovali v domě, jako by toho dne padla zvláštní únava. Ráno jsem donesl vajíčka Elle, jejíž široký, přátelský úsměv se pro mě stal neodmyslitelnou součástí každého dne. Jenže toho dne vládla v domě úplně jiná atmosféra než obvykle, a když jsem přišel k Elle s proutěným košíkem plným vajec, jen přikývla a pokynula mi, abych ho dal na stůl, u kterého Pete třídil jablka.

Ella se přitočila k Petovi, rozklepla šest vajec a začala šlehat bílky. Hovořila polohlasem a nedávala emoce úplně najevo, přesto

jsem viděl, jak to v ní vře. „Oni myslí jenom na sebe, na nikoho jinýho," sykla. „To není správný, Pete. Není to správný."

„Nech to bejt, Ello," zavrtěl hlavou Pete. „Jsou horší věci, kvůli kterejm má cenu se rozčilovat."

„Já nejsem rozčilená. Jenom chci, aby na mě někdo bral aspoň trochu ohledy. Dneska jsme měli dělat malou večeři. Tak jak je možný, že je z toho najednou večírek pro celej elmskej okres?"

„Vždyť víš, jak to s nima vypadá," prohodil Pete. „Víš, co se děje."

„Ne, nevím," opáčila Ella. „Hirame, podej mi váleček. A rozdělej oheň, jo?"

„Nejsi přece slepá, ne?" řekl Pete. „Už to není, co to bejvalo. Zlatý listy nejsou jako dřív. Všechny starý rody se přesunuly na západ — do Tennessee, do Baton Rouge nebo do Natchezu. Moc jich tu nezbylo. A mezi těma, co tu ještě zůstaly, je velký napětí. Snaží se zuby nehty udržet. Proto je z malý večeře velká. Nikdo neví, kdy přijde řada na něj. Pro každýho může tahle oslava bejt poslední."

Když domluvil, Ella se pro sebe zasmála, sice tiše, ale tak nějak posměšně a troufale, a já jsem měl chuť se k ní přidat, přestože na tom nic veselého nebylo. „Hirame, zlatíčko, podej mi tamhleten verk," ukázala na polici, kde ležel kráječ na těsto. Když mi Ella řekla zlatíčko, vždycky mě to zahřálo u srdce. Došel jsem od ohniště k polici a kráječ jí podal. Ella se ještě pořád pro sebe smála. Pak zvedla oči a vykouzlila ten svůj široký, vřelý úsměv.

Pak jí však jako mávnutím proutku ze rtů zmizel, zabodla do mě oči, jako by mi viděla až do žaludku, a otočila se k Petovi. „Víš co, mně jsou jejich pocity ukradený. Tenhle kluk toho ví o loučení víc než oni všichni dohromady. A to je ještě malej."

Po celý den bylo mezi všemi Úkolovanými cítit stejné napětí, jaké jsem viděl u Elly. Můj otec ani Desi si toho ovšem nevšimli, nebo tomu přinejmenším nevěnovali žádnou pozornost, a když se večer začaly sjíždět kočáry, všichni jsme byli samý úsměv a poklona. Mě přidělili k těm, co obsluhovali u stolu. V té době už jsem věděl, jak se umýt a upravit tak, abych přímo zářil, jak v levé ruce držet

stříbrný podnos a pravou servírovat, jak zmizet do kouta a vynořit se, jen abych ukrojil chléb, a hned se zase stáhnout. Když byla večeře u konce, sklidili jsme nádobí ze stolu a čekali v pozoru, dokud se všichni hosté neusadili v hlubokých křeslech a lenoškách.

Upíral jsem zrak na ostatní tři číšníky, kteří měli za úkol bedlivě sledovat, jaké přání nebo jaký rozmar přijde našim hostům na mysl. Prohlížel jsem si i samotné návštěvníky a snažil se odhadovat, jaká přání nebo rozmary by to u každého z nich mohly být. Všiml jsem si, že je mezi nimi Maynardův domácí učitel pan Fields, mladý vážný muž s hluboko zapadlýma očima; seděl v křesle a vypadal zamyšleně. Bylo těžké soustředit se na jednu věc. Obdivoval jsem garderobu přítomných dam — bílé kloboučky, růžové vějíře, lokýnky na skráních, do vlasů vpletené ozdoby ze sedmikrásek a závojíčku. Na mužích toho tolik k vidění nebylo, všichni měli černé obleky. I oni mi však připadali krásní tím, jak důstojně kráčeli, s jakou elegancí dělali i ta nejmenší gesta, třeba když otevřeli obloukové dveře do zahrady a vyšli ven nebo když se naklonili k některému z Úkolovaných, aby si připálili doutník. Hovořili spolu o mužských záležitostech a já jsem si představoval, jaké by to bylo sedět mezi nimi nebo něco šeptat do ouška některé z dam.

Zahráli si sedmnáct partií karet a vypili osm demižonů cideru. Cpali do sebe kusy dortu, dokud se úplně přejedení nesvalili na lenošky. Krátce po půlnoci nějaká žena s obráceně nasazeným kloboukem propukla v hysterický smích. Jeden z mužů začal nadávat své ženě. Jiný v koutě usnul. Mezi Úkolovanými, kteří hosty obsluhovali, se rozhostilo napětí — tak jemné, že ho hosté těžko mohli postřehnout. Můj otec zíral do krbu a pan Fields se znuděně opíral v křesle. Chechtající se žena konečně zmlkla a sundala si klobouk, pod nímž se ukázala rozmazaná vrstva líčidla.

Věděl jsem, že se jmenuje Alice Caulleyová a pochází z rodiny, která se před časem rozštěpila na dvě poloviny. Jedna část odešla do Kentucky a druhá zůstala ve Virginii. Pamatuju se na ni, protože ta část Caulleyů, která odešla, s sebou vzala svoje zaměstnance,

mezi nimiž byla i Petova sestra Maddie. Neznal jsem ji osobně, ale Pete o ní často vyprávěl, a kdykoliv přišla šeptandou od služebnictva, které se přesouvalo mezi dvěma částmi Caulleyovic rodiny, zpráva, že Maddie je živá a zdravá, Pete se celý rozzářil a radoval se z toho ještě celý týden.

„Zazpívejte něco!“ vyštěkla Alice, a když nikdo nereagoval, došla ke Cassiovi, jednomu z číšníků, a dala mu facku. „Tak sakra zpívej,“ zaječela znovu.

Takhle to probíhalo vždycky, aspoň podle toho, co mi ostatní vyprávěli. Znuděný běloch rovná se barbarský běloch. Dokud si hosté hráli na šlechtu, chovali se k nám jako ke spolehlivému a diskrétnímu služebnictvu. Jakmile je však hra na dobré mravy omrzela, všechny zábrany padly. Začaly se hrát nové hry a my jsme pro ně byli jen figurkami na hrací desce. Bylo to děsivé. Neexistovaly hranice, které by v tomhle stavu nebyli ochotni překročit; ani můj otec jim žádné nevymezil.

Plesknutí facky ho však probralo. Vstal a nervózně se rozhlédl.

„Nech toho, Alice. Máme tu něco lepšího než černošský písničky,“ prohodil a obrátil se ke mně. Přestože neřekl nic víc, věděl jsem naprosto přesně, co po mně chce.

Přejel jsem očima místnost a na jednom z čajových stolků uviděl ležet balíček velikých karet, které Maynard používal při hodinách čtení. Z jedné strany měly všechny stejný potisk — byla na nich vyobrazená mapa světa. Na druhé straně byl vždy nakreslený akrobat zkroucený do tvaru některého písmene a pod obrázkem pak byla krátká veršovánka. Občas jsem slýchal, jak Maynard z těch karet pod dohledem učitele čte. Stačilo mi pár kradmých pohledů a chvilka soustředěného čtení a všechny karty jsem si zapamatoval — prostě mě bavily ty dětinské veršíky, co na nich byly napsané. Teď jsem vzal karty ze stolu a otočil se k Alici Caulleyové.

„Paní Caulleyová, mohla byste prosím ty karty zamíchat?“

Žena se ke mně vratce naklonila, vzala si karty a promíchala je. Já jsem ji pak požádal, abych si je směl prohlédnout. Pak jsem jí

karty vrátil a vyzval ji, aby je v libovolném pořadí rozložila na stůl obrázkem dolů. Sledoval jsem její ruce tak dlouho, až byl celý stolek pokrytý obrázky miniaturních map.

„A co teď, chlapče?“ zeptala se Alice Caulleyová podezíravě.

Požádal jsem ji, ať vezme ze stolku kteroukoliv kartu a ukáže ji komukoliv kromě mě. Udělala to a pak na mě tázavě pohlédla. Zadeklamoval jsem: „Jedna tyčka a tři vedle, písmeno E máš tu hnedle.“

Alice svraštila obočí — cítil jsem, že její nedůvěra by se snadno mohla proměnit ve zlost. „Ještě jednu,“ poručila mi, vybrala další kartu a tentokrát ji ukázala více lidem. Řekl jsem: „Hleďte, jak se celý kroutí, vykouzlil S jako z proutí.“

Alicinou rozmrzelostí probleskl nepatrný úsměv. Cítil jsem, že napětí v místnosti trochu polevuje. Alice vybrala další kartu, ukázala ji ostatním a já jsem zarecitoval: „Akrobat si poskočí, v C se hbitě zatočí.“

Teď už se Alice Caulleyová zasmála, a když jsem se otočil, spatřil jsem na tváři svého otce zdrženlivý úsměv, a přestože ostatní sloužící stáli v pozoru u stěn, navzdory nezúčastněné masce, kterou měli nasazenou, jsem cítil, že je strach postupně opouští. Alice Caulleyová brala jednu kartu po druhé, otáčela je čím dál rychleji. Já jsem však jejímu tempu stačil. „Ruce, nohy, vlevo, vpravo, ejhle, V — voláme bravo!“ … „Rozkročí se, ruce zvedá, H, to není žádná věda.“

Ve chvíli, kdy ze stolku zmizela poslední karta, se už všichni smáli a tleskali. Muž v koutě přestal chrápat, překvapeně zvedl hlavu a snažil se pochopit, co znamená ten náhlý povyk. Když potlesk utichl, Alice Caulleyová se usmála, ale zaznamenal jsem v tom úsměvu i nepatrný nádech výhrůžky. Zabodla do mě oči a prohodila: „A co pro nás máš dál, chlapče?“

Chvíli jsem na ni upřeně hleděl — déle, než se na Úkolovaného slušelo — a pak jsem přikývl. Bylo mi teprve dvanáct, ale v tom, co jsem se rozhodl předvést, jsem si byl sám sebou naprosto jistý. Byl to totiž trik, který jsem odnepaměti trénoval na Ulici. Cítil jsem, že

už mám hosty ve své moci, a tak jsem je vyzval, aby si stoupli do řady ke zdi salonu. Nejprve jsem přikročil k Edwardovi Mackleymu, chlapíkovi, který měl světlé kučery sepnuté sponkami dozadu, jak to nosily dámy, a zeptal jsem se ho, kdy se seznámil se svou ženou. Pak jsem se dotázal Armatiny Caulleyové, Aliciny sestřenice, jaké je její nejmilejší místo na světě, a od Morrise Beachama jsem chtěl vědět, kdy byl poprvé na lovu bažantů. Takhle jsem prošel celou řadu hostů, až jsem měl v hlavě nastřádanou spoustu informací. Bylo jich tolik, že si nikdo jiný zaručeně nemohl pamatovat, o čem ostatní mluvili, natožpak všechny podrobnosti. Jediný, kdo se hry odmítl zúčastnit, byl Maynardův zachmuřený učitel pan Fields. Když jsem však šel podél seřazených hostů zpátky a každému přesně zopakoval jeho drobný příběh do nejmenších podrobností, navíc dramatickým přednesem a ještě lehce vyšperkovaný, viděl jsem, že se pan Fields na židli předklonil a že se tváří stejně užasle jako všichni ostatní, jako naši starší na Ulici, když jsem jim tenhle trik předváděl.

Teď už neproniknutelnou masku odložili i číšníci u stěn a usmívali se. V celé společnosti byl pan Fields jediný, komu se podařilo udržet si stoický výraz, ale i jeho prozradil lesk v přimhouřených očích. Večer už hodně pokročil a otec všechny hosty doprovodil do pokojů, kde měli spát. Každý z nich měl k ruce někoho z nás, aby mu nechybělo nic ke spokojenosti. Když se všichni ubytovali, vrátili jsme se úplně vyčerpaní do Nor. Nikomu z nás se nechtělo myslet na to, že za pár hodin už zase budeme vstávat do práce, aby na hosty včas čekala připravená snídaně.

V pondělí ráno po tomhle večírku jsem pomáhal Theně chystat prádlo na praní, když vtom přišel Roscoe a řekl mi, že mám jít za otcem; prý na mě čeká v postranním salonu. Šel jsem nejdřív do svého pokoje, umyl jsem se, převlékl a pak vystoupal po zadním schodišti do hlavní chodby v patře. Otec stál na chodbě, jako by mě už vyhlížel. Za ním jsem v saloně uviděl Maynarda, jak sedí shrbený za stolem a něco píše. Nad ním se skláněl soukromý učitel pan Fields, který chodil do domu třikrát týdně Maynarda vyučovat.

Ve tváři měl napůl zmučený, napůl zoufalý výraz a Maynard se také tvářil dost zarputile.

Otec se na mě usmál, ale toto slovo dostatečně nevystihuje jeho momentální výraz, protože můj otec disponoval celou škálou úsměvů — dokázal nasadit úsměv nesouhlasný, lhostejný, šokovaný i užaslý. Vlastně se usmíval tak často, že z jeho obličeje bylo těžké něco vyčíst, ovšem já jsem ten úsměv, jímž mě obdařil onoho rána, poznal. Byl to týž úsměv, který jsem na jeho tváři zahlédl několik měsíců předtím, když mi mezi poli na Ulici hodil měďák.

„Dobré ráno, Hirame," pozdravil mě. „Jakpak se ti daří?"

„Dobře, pane," odpověděl jsem.

„To rád slyším," opáčil otec. „Hirame, rád bych, abys tu chvíli zůstal s panem Fieldsem. Budeš tak laskav?"

„Jistě, pane," přikývl jsem.

„Děkuji ti, Hirame," řekl otec a otočil se, stále ještě s úsměvem na tváři, k Maynardovi. „Pojď se mnou, synu," vyzval ho.

Všiml jsem si, že se Maynardovi očividně ulevilo, když mohl nechat učení. Odešel s otcem z místnosti, aniž mi věnoval jediný pohled. V této nové životní fázi jsme se k sobě chovali dost odtažitě. Vyměňovali jsme si leda banální poznámky, které nijak neprozrazovaly, že je mezi námi nějaký vztah.

Pan Fields mluvil se zvláštním přízvukem, jaký jsem do té doby neslyšel, a mě ihned napadlo, jestli náhodou nepochází z Natchezu, o kterém naši starší tak často mluvili.

„To byl parádní trik, na tom večírku," otočil se ke mně a já jsem jen beze slova přikývl, protože jsem si nebyl jistý, kam tím míří. Když se někdo z Úkolovaných naučil číst, často ho za to stihl trest, a mě teprve teď napadlo, že můj „trik" mohl někoho pohněvat. Jenže ten nespočíval ve čtení, protože já jsem ve skutečnosti číst neuměl. Jen jsem si uložil do hlavy Maynardovo hlasité a škobrtavé slabikování a propojil si ho s kartami, které byly rozložené na stolku. O tom však neměl pan Fields ani tušení a já nevěděl, jak mu to vysvětlit a jestli mu to vůbec mám prozrazovat.

Chvíli se na mě díval a pak sáhl do šuplíku a podal mi balíček běžných hracích karet.

„Prohlédni si je."

Bral jsem z balíčku jednu kartu po druhé a každou jsem si prohlédl. Mračil jsem se přitom ani ne tak skutečným soustředěním, jako spíš pro efekt. Když jsem prošel celý balíček, vyzval mě pan Fields, abych karty rozložil na stolek lícem dolů.

Poslechl jsem ho a vyskládal karty do čtyř úhledných řad po třinácti. Pan Fields začal brát do ruky jednu kartu po druhé, aniž mi ukázal její líc, a u každé se zeptal, co je na ní. Uhodl jsem všechny správně.

Pan Fields se ovšem nerozzářil úžasem, jen mlčky sáhl do tašky a vytáhl z ní jakousi krabičku. Když ji otevřel, uviděl jsem v ní spoustu žetonů vyřezaných ze slonoviny, na kterých byly vyryté všelijaké obličeje, zvířata či symboly. Dal mi chvilku, abych si žetony prohlédl, a pak je otočil lícem dolů. Když se mě pak ptal, na kterém žetonu je obrázek pána s velkým nosem, dlouhovlasé dívky nebo ptáka sedícího na větvi, měl jsem pocit, jako by kolečka vůbec neotočil: viděl jsem v mysli obrázky, jako bych je měl přímo před sebou.

Nakonec pan Fields vytáhl z aktovky list papíru a ilustrovanou knížku. Nalistoval obrázek mostu a řekl mi, ať si ho pořádně prohlédnu. Po chvilce knihu zavřel, podal mi tužku a vyzval mě, ať ten most nakreslím. Nikdy předtím jsem nic takového nezkoušel a nebyl jsem si jistý, co tím pan Fields sleduje. Navíc jsem věděl, že příslušníci Smetánky nemají rádi, když se Úkolovaní něčím chlubí, leda by se z toho snad dal vytřískat nějaký zisk. Tázavě jsem se na učitele zadíval, jako bych nepochopil zadání. On mi zopakoval, co mám udělat, a celou dobu ze mě nespouštěl zrak. Vzal jsem pero do ruky a začal jsem kreslit, nejprve zdráhavě. Občas jsem zvedl oči, jako bych se snažil rozpomenout na nějaké podrobnosti. Nebylo to však vůbec nutné, protože jsem měl pocit, jako by ten most už byl na papíře nakreslený a mně stačilo jen obtáhnout obrysy, aby se objevil. Tímhle způsobem jsem obkreslil kamenné klenutí pilířů,

obloukovou konstrukci mostu, skalní výčnělky v pozadí i zarostlou rokli, nad níž se most klenul. Tentokrát už se panu Fieldsovi rozšířily zorničky úžasem. Vstal a uhladil si sako, vzal do ruky mou kresbu se slovy, ať chvíli počkám, a odešel.

Za okamžik se vrátil a s ním přišel i můj otec. Tentokrát ze svého arzenálu úsměvů vytáhl ten, který naznačoval sebeuspokojení.

„Hirame," oslovil mě, „chtěl by ses s panem Fieldsem setkávat pravidelně?" Sklopil jsem oči a představil, že o tom přemýšlím. Bylo to nutné, protože se přede mnou v mých představách rozevírala širokánská cesta zalitá světlem a já jsem nechtěl vypadat příliš dychtivě. Lockless se přece jen nacházelo ve Virginii, dokonce by se dalo říct, že ji v jistém smyslu přímo ztělesňovalo. Nedokázal jsem zpracovat všechny přísliby, které přítomný okamžik obsahoval.

„A měl bych, pane?" zeptal jsem se raději.

„Ano, Hirame," pokýval hlavou otec. „Myslím, že bys měl."

„Tak dobře," přitakal jsem.

A tak začala naše výuka — čtení, počty, občas rétorika. Můj vnitřní svět tím vším doslova rozkvetl — má věčně hladová paměť se sytila obrazy, a zanedlouho dokonce slovy, což bylo úžasnější, než jsem si kdy dokázal představit, protože slova měla různý tvar, rytmus a barvu, v jistém smyslu sama připomínala obrazy. Setkávali jsme se třikrát týdně, vždycky na hodinu. Přicházel jsem na řadu po Maynardovi, a přestože se to pan Fields snažil co nejlépe zamaskovat, vždycky se mu na tváři objevila úleva, jakmile Maynard odešel a objevil jsem se já. Ten okamžik mě naplňoval nejen sebevědomím, ale i tichým pohrdáním — věděl jsem, že jsem lepší než Maynard, a že i když toho dostávám mnohem méně než on, umím toho mnohem víc.

Maynard byl nešikovný. Měl zlozvyk mžourat do stran, jako by neustále hledal nějaký záchytný bod. Byl hrubý a nedbalý. Náš otec měl třeba hosty na čaj a Maynard se nijak nerozpakoval vpadnout

do místnosti a začít nahlas vykládat něco úplně nahodilého, co ho právě napadlo. Rád žertoval, což byla asi jeho nejlepší vlastnost, ale i tu dokázal zmařit třeba tím, že vyprávěl dcerám z rodin Smetánky nechutné vtipy. U stolu se neslušně natahoval pro pečivo na druhé straně a mluvil s plnou pusou.

Byl jsem si jistý, že to můj otec vnímá stejně jako já, a uvažoval jsem, jaké to pro člověka asi musí být, když se to nejlepší z jeho genů projeví na tak nečekaném a nežádoucím místě, které pud sebezáchovy velí ukrývat.

Snažil jsem se nezapomenout na Ulici a na Thenino varování, kdy mi řekla: *To není tvoje rodina*. Když jsem však měl před očima celé panství se všemi pozemky tak jako teď — na jaře zvlněné kopce porostlé zelení, na podzim rudě a zlatě zbarvené lesy, v zimě pak pokryté sněhem — a vpíjel se očima do hlavního locklesského domu s majestátními sloupy v průčelí, když jsem viděl odlesky zapadajícího slunce v obloukovém okně nad vchodem, když jsem procházel klikatými chodbami a prohlížel si velkolepé podobizny svých prapředků, v jejichž očích jsem viděl i svou vlastní podobu, čas od času jsem si na jejich místě tajně představoval sám sebe. Otec si mě občas vzal stranou a vyprávěl mi, že naše rodová linie vede přes jeho otce Johna Walkera až k prapředkovi Archibaldu Walkerovi, který sem přijel s jednou mulou a dvěma koňmi, a s ním jen jeho žena Judith, dva malí synové a deset Úkolovaných. Vyprávěl mi to, jako by mi v těch střípcích chtěl předat můj směšný podíl na tom dědictví. A já si to všechno pamatoval.

Někdy večer jsem po splnění Úkolu vyrazil na procházku k nejvýchodnějšímu cípu pozemků. Přešel jsem louku zarostlou jetelem a bojínkem a v úctě stanul před kamenným pomníkem označujícím místo, kde můj prapředek vyklučil první kus lesa, a založil tak panství Lockless. Otec mi čas od času vyprávěl příběhy, které mu předal jeho děd, příběhy o tom, jak zaháněli pumy nebo útočili loveckou dýkou na medvědy, jak káceli obrovitánské stromy, vláčeli z velké dálky balvany nebo odkláněli proud potoka. Když jsem poslouchal

tyhle příběhy o člověku, který to všechno, co se mi tu rozkládalo před očima, vybudoval vlastníma rukama, lze se vůbec divit, že jsem si to toužil přisvojit, zdědit to, co bylo výsledkem jeho odvahy a důvtipu, práce jeho rukou?

Navzdory všem těmto fantaziím jsem však nemohl nevidět některé znepokojivé souvislosti života v Lockless. Pete a Ella svým vyprávěním vyvolávali přízraky Natchezu a Baton Rouge. Znal jsem tragédii Velkého Johna, tragédii své vlastní matky. A k tomu všemu se přidalo mé vlastní čtení. Ve chvílích, kdy mě otec nechal ve své pracovně samotného, jsem si listoval čísly časopisu *De Bow's Review*, kde se neustále probíralo téma klesajících cen tabáku. V neposlední řadě jsem leccos zaslechl i z rozhovorů samotných příslušníků Smetánky. Vždyť velkolepost celého Lockless, ba celého elmského okresu vyrůstala právě z tabáku. Tabáková pole však byla rok od roku menší a úměrně s tím klesala i prestiž předních virginských rodin. Dny, kdy tabákové listy bývaly velké jako sloní ucho, byly dávno pryč, přinejmenším v elmském okrese, kde byla půda nepřetržitým pěstováním úplně vyčerpaná. Západním směrem, za údolím a horami, na březích Mississippi, kde ležel Natchez, se však rozkládala země, která se dala kultivovat a která potřebovala pány, co by na ni dohlíželi, a lidi, kteří by ji obdělávali a sklízeli úrodu, a právě takoví lidé byli k dispozici na stále se zmenšujících locklesských plantážích.

„Byly časy, kdy se styděli, že prodali člověka," poznamenal jednou Pete při práci v kuchyni, kde jsem zrovna také pomáhal.

„Když je dobrá úroda, zbejvá ti čas a myšlenky na to, aby ses styděl," opáčila Ella. „Zkus se stydět, když tvoje hospodaření stojí za starou belu."

To byla poslední slova, která jsem od Elly slyšel. Týden nato zmizela.

Situaci jsem vnímal pohledem dítěte a vykládal si ji po svém. Měl jsem za to, že úpadek Lockless nezpůsobila vyčerpaná půda, ale ti, kdo se o ni špatně starají. Maynard mi začal připadat jako